ЗБІРНИК
ІІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ ЧАСУ»

Київ – 25 травня 2026

DOI: 10.5281/zenodo.20750329
УДК 304.4:364(082)
С 69

Соціальна політика: виклики часу : матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (25 травня 2026 року). Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026. 269 с.

Збірник тез доповідей учасників ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції «СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ ЧАСУ» об'єднує результати досліджень учених, фахівців і практиків з різних галузей соціогуманітарного знання, що розкривають багатовимірні аспекти формування та реалізації соціальної політики в умовах сучасних суспільних трансформацій. Матеріали згруповано за тематичними секціями, що охоплюють широкий спектр проблем: теоретико-методологічні засади соціальної політики та соціального забезпечення; розвиток системи соціального захисту й соціальних послуг; соціальна робота з вразливими категоріями населення; соціальні стандарти та механізми їх упровадження; стійкість і згуртованість територіальних громад; соціальна безпека в умовах воєнних і повоєнних викликів; цифрова трансформація соціальної сфери; інклюзія, рівність та запобігання дискримінації; роль освіти у підготовці фахівців соціальної галузі; міждисциплінарні студії суспільного розвитку та людського добробуту.

Збірник стане в пригоді науковцям, викладачам, здобувачам освіти, фахівцям соціальної сфери, працівникам органів державної влади та місцевого самоврядування, представникам громадських організацій, а також усім, хто цікавиться проблематикою соціального розвитку в сучасному світі.

Редакційна колегія

Ренате ВАЙНОЛА**,** докторка педагогічних наук, професорка кафедри соціальної роботи Факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова; ***Алла ЯРОШЕНКО –*** докторка філософських наук, професорка кафедри соціальної роботи Факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Заслужений працівник освіти України; ***Оксана МІХЕЄВА –*** кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри соціальної роботи Факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова; ***Тетяна ГОЛУБЕНКО*** кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри соціальної роботи Факультету спеціальної освіти та соціальної політики УДУ імені Михайла Драгоманова; ***Андрій ГРИНЬКІВ*** кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальної роботи Факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету спеціальної освіти та соціальної політики
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
(протокол №8 від 17.06.2026 року)

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за зміст, достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники та/або рецензенти, які рекомендували матеріали до публікації.

© Автори матеріалів, 2026
© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026

відповідно до потреб населення й утвердить територіальні громади як ключових суб'єктів соціальної трансформації в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Проєкт «Надання соціальних послуг у громаді результати та здобутки». 2019-2023. Світовий банк, УФСІ. URL: https://lnk.ua/SKP6YLRl6

2. Про надання соціальних послуг Центрами соціального обслуговування. Закон Республіки Польща. 19 липня 2019 р. URL: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190001818/T/D20191818L.pdf

3. Informacja z dzialalnosci centrow uslug spolecznych. URL: https://www.gov.pl/web/rodzina/publikacje-dotyczace-cus

DOI: 10.5281/zenodo.20748418

МИРОШНІЧЕНКО Наталія
кандидатка педагогічних наук,
доцентка,
доцентка кафедри соціальної роботи
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПІСЛЯ КРИЗОВИХ ТА ТРАВМАТИЧНИХ ПОДІЙ

Сучасний світ характеризується зростанням кількості кризових і травматичних подій, які впливають на життя окремої людини та суспільства загалом. Воєнні конфлікти, вимушена міграція, техногенні катастрофи, стихійні лиха, соціально-економічні кризи та інші надзвичайні ситуації створюють нові виклики для системи соціального захисту населення. Особливо гостро ця проблема постала перед Україною в умовах повномасштабної війни, коли значна частина населення переживає втрату близьких, вимушене переселення, фізичні та психологічні травми, зміну соціального статусу та порушення звичного способу життя.

223

У таких умовах особливого значення набуває соціальна реабілітація як складова системи соціального захисту населення. Її головною метою є створення умов для відновлення соціального функціонування людини, зміцнення її внутрішніх ресурсів, адаптації до нових життєвих обставин та повернення до активної участі в суспільному житті. На відміну від медичної реабілітації, соціальна реабілітація спрямована на відновлення соціальних зв'язків, розвиток навичок самостійного життя та забезпечення інтеграції особистості в громаду [2, с.4].

Соціальна реабілітація є багатокомпонентним процесом, який охоплює психологічну, соціально-педагогічну, соціально-економічну, професійну та правову підтримку людини. Її ефективність залежить від комплексного підходу та взаємодії різних фахівців: соціальних працівників, психологів, медичних працівників, педагогів, юристів та представників громадських організацій. Такий підхід дозволяє враховувати індивідуальні потреби людини та забезпечувати безперервність реабілітаційного процесу [1, с.55].

Одним із ключових напрямів соціальної реабілітації є психосоціальна підтримка. Після пережитих кризових подій людина часто стикається з тривожністю, емоційною нестабільністю, втратою відчуття безпеки, труднощами у спілкуванні та зниженням соціальної активності. Соціальний працівник допомагає клієнту адаптуватися до нових умов життя, відновити соціальні контакти, отримати доступ до необхідних послуг та активізувати власні ресурси для подолання кризової ситуації. Важливою складовою такої роботи є травмоорієнтований підхід, який передбачає повагу до пережитого досвіду людини та уникнення повторної травматизації [4, с.30].

Особливої актуальності соціальна реабілітація набуває щодо осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій. До цієї категорії належать ветерани, члени їхніх сімей, внутрішньо переміщені особи, діти, люди похилого віку та цивільне населення, яке зазнало впливу бойових дій. Для кожної з цих груп характерні специфічні потреби, що потребують індивідуалізованого підходу та комплексного

соціального супроводу. Реабілітаційні заходи можуть включати соціальне консультування, сприяння працевлаштуванню, професійну перепідготовку, підтримку сімейних відносин, організацію груп взаємодопомоги та залучення до життя громади [5].

Важливим чинником успішної соціальної реабілітації є активне залучення територіальної громади. Соціальна інтеграція людини значною мірою залежить від рівня соціальної підтримки, наявності партнерських відносин та можливостей для участі у громадському житті. У цьому контексті особливого значення набуває співпраця органів місцевого самоврядування, центрів соціальних служб, закладів освіти, медичних установ, громадських організацій та волонтерських об'єднань. Міжсекторальне партнерство дозволяє створювати ефективні моделі комплексної допомоги та забезпечувати доступність соціальних послуг для різних категорій населення [3].

Сучасні тенденції розвитку соціальної роботи передбачають використання інноваційних технологій у процесі соціальної реабілітації. До них належать цифрові платформи соціальних послуг, дистанційне консультування, онлайн-групи підтримки, мобільні застосунки для психологічної допомоги та електронний кейс-менеджмент. Використання таких інструментів сприяє розширенню доступу до соціальної підтримки, особливо для осіб, які проживають у віддалених громадах або мають обмежені можливості пересування.

Водночас сучасна система соціальної реабілітації стикається з низкою проблем. Серед них недостатня кількість кваліфікованих фахівців, нерівномірний розвиток соціальної інфраструктури, обмежені фінансові ресурси, потреба в удосконаленні нормативно-правової бази та необхідність розвитку міжвідомчої взаємодії. Окремим викликом є профілактика професійного вигорання соціальних працівників, які здійснюють підтримку постраждалих від кризових та травматичних подій.

Перспективним напрямом розвитку соціальної реабілітації є впровадження людиноцентризму як базового принципу соціальної політики. Це передбачає врахування потреб, можливостей та життєвого досвіду кожної людини, активне залучення отримувача послуг до планування власного реабілітаційного маршруту та підтримку його автономії. Особливу увагу необхідно приділяти розвитку життєстійкості особистості та громади, що сприяє ефективному подоланню наслідків кризових ситуацій та зміцненню соціальної згуртованості.

Отже, соціальна реабілітація після кризових та травматичних подій є важливим напрямом сучасної соціальної роботи та соціальної політики. Її основною метою є не лише подолання негативних наслідків кризових ситуацій, а й відновлення соціальної активності людини, її інтеграція в суспільство та створення умов для повноцінного життя. Ефективність соціальної реабілітації забезпечується комплексним підходом, міждисциплінарною взаємодією та активною участю державних і громадських інституцій. Подальший розвиток системи соціальної реабілітації в Україні має бути спрямований на розширення доступності соціальних послуг, впровадження інноваційних технологій та підвищення професійної компетентності фахівців соціальної сфери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Олійник В.О. Теоретичні основи посттравматичного зростання військовослужбовців – учасників бойових дій : метод. посіб. К. : ТОВ «7БЦ», 2023. 148 с.

2. Панок В.Г. (2022). Діяльність психологічної служби та Українського науковометодичного центру практичної психології і соціальної роботи в умовах війни: результати, проблеми, пріоритети. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 4 (2), 1-8. https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4205

3. Соціальна реабілітація учасників бойових дій та цивільних громадян України. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3618857- socialna-

226

reabilitacia-ucasnikiv-bojovih-dij-ta-civilnih-gromadan-ukraini.html (дата звернення 28.05.2026).

4. Сучасні аспекти реабілітації та ведення посттравматичних станів. Міжнародна науково-практична конференція. Одеса, 15 грудня 2023 року. Матеріали конференції. Одеса: ДУ «Укр. НДІ МР та К МОЗ України», 2024. 72 с.

5. Шапошнікова І. (2024). Соціальна реабілітація в умовах війни: світовий досвід та проблеми України. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. №12. 2024. https://reicst.com.ua/pmt/issue/view/issue_12_2024

DOI: 10.5281/zenodo.20748420

МЕЛЬНИК Людмила
кандидатка педагогічних наук, доцентка
Кам'янець-Подільський національний університет
м. Кам'янець-Подільський, Україна

СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ: ПРОБЛЕМИ ДОПОМОГИ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ВРАЗЛИВИХ ГРУП

Реформа децентралізації, розпочата у 2015 році, створила в Україні понад 1400 територіальних громад, які стали базовим рівнем надання соціальних послуг. Як зазначає І. Косубовська [2], це змінило роль соціального працівника та підходи до соціальної роботи. Водночас передача повноважень на місцевий рівень виявила проблеми у сфері соціальної допомоги та реабілітації вразливих груп, які особливо загострилися після початку повномасштабної війни у 2022 році.

Проблеми соціальної роботи в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) досліджували ряд вчених, зокрема Г. Слозанська [4] виявила перевантаження соціальних працівників і запропонувала партисипативні моделі роботи в громаді; І. Косубовська [2] розкрила сутність територіальної громади та її значення для організації соціальної роботи; воєнні виклики висвітлили О. Мартиненко [3] та Р. Вайнола [3], які проаналізували діяльність благодійних фондів у деокупованих громадах; В. Степаненко [5] обґрунтувала концепцію інклюзивного розвитку